

Szemléletváltás nélkül nem biztató iskoláink jövője

Fibi Sándor

Elhangzott korreferátumként a Katedra Napokon

Tisztelt Kollégák, Kedves Barátaim!

Kétségtelen, hogy az emberek életében jelentős szerepe lehet azoknak a munkatársaknak, kollégáknak, barátoknak, akikkel a munka, a feladatok, az elhivatottság, a társadalmi élet fontos kérdéseiről lényegében azonos a véleményük. Szerencsémre nekem is megadatott, hogy a felvidéki magyar oktatásügyben töltött közel fél évszázad során aránylag sok ilyen baráttal, kollégával dolgozhattam együtt. Ilyen barátomként tisztelhetem Albert Sándort, a hajdani európai hírű kassai ipariskola volt tanárát és igazgatóját, majd a Kassai Műszaki Egyetem tanszékvezető tanárát, illetve a Selye János Egyetem alapító rektorát, a mi oktatásügyünk elismert szakemberét. Emlékezetemben elevenen élnek véleményegyeztető beszélgetéseink még abból az időből is, amikor az „ipari” igazgatójaként Szlovákiában elsőként kereste a középfokú szakképzés új koncepciója megvalósításának gyakorlati lehetőségét, illetve – a napjainkban már csak szépeplékű – Katedra Társaságunk ülésein folytatott szakmai vitáink magyar iskoláink helyzetéről és a fennmaradásukat elősegítő lehetőségekről.

Ezért is tartottam rendkívül megtisztelő, ugyanakkor nehéz feladatnak is a Katedra Alapítvány igazgatójának a felkérését, hogy az idei Katedra Napokon saját véleményem, szempontjaim, értékrendem alapján készítsék korreferátumot Albert Sándor 2013-

ban könyvalakban megjelent terjedelmes tanulmányához, melynek már a címe is figyelemfelkeltő, és a szerző figyelmeztető, ám ugyanakkor féltő optimizmusát is sejteti. TALÁN MÉG NEM KÉSŐ – konstatál és figyelmeztet a szerző a könyv címében, az alcímben pedig viszonylag pontosan jelzi a könyv szerkezeti, tartalmi fejezeteit, mégpedig: - helyzetkép, - kihívások, - elmozdulási lehetőségek. Tehát a klasszikus hármas tagolás szerint a Mit? Miért? Hogyan? kérdésekre keresi és adja meg az általa helyesnek ítélt válaszokat. Magyar iskoláink pillanatnyi helyzetének fényképszerű bemutatása után a közel kétezer megkérdezett pedagógus véleménye alapján azon követelményeket elemzi, amelyeknek meg kellene felelni iskoláinknak, majd a hazai és a külföldi tapasztalatok bemutatásával jelzi az elmozdulás mintegy javasolt irányát.

E felvezetés után mentalitásomhoz hűen nem hallgathatom el azt a véleményemet, mely szerint igencsak sajtósra sikeredett a könyv borítólapja. A tervező ugyanis a sajtóban eddig megjelenő cikkek címeiből montírozott rá néhányat a borítólapra, és közülük az egyik kiemelkedik, szinte dominál a többi között. Ez a cím bizony így hangzik: Irány a hülyülés.... Merem remélni, hogy ez csak a véletlen műve, esetleg a borítólap tervezőjének sajátosan szkeptikus humorát jelzi..., hiszen ez a könyv valóban úttörő módon közelít iskoláink tényleges prob-

lémáinak a megoldásához. Érték ez a könyv, áttanulmányozását minden érintettnek ajánlom. Virágnyelven azt is mondhatnám, hogy a számomra legszebb, legízletesebb gyümölcs és a legillatosabb virág szintézise. Olvasásakor mintha egy valóban gyönyörű, ízletes barackot tartottam volna a kezemben, és lapjait simogatva-lapozva fokozatosan feltárultak volna a titkai. A változást, a szebb tavasz lehetőségének gyöngyvirágillatát sejtetik a jobbitást segítő gondolatok, tanácsok. De félve mondtam mindezt, hiszen a virágnyelv, annak sejtelmes értelmezése elterelhetné figyelmünket az adott problémák lényegéről. Mert azokból – ahogyan a szerző is rámutat – pillanatnyilag nagyon sok van. Nemcsak az iskolában végzett munka tartalma, módja és minősége jelent problémát, hanem már iskolahálózatunk struktúrája is.

Albert Sándornak jó érzéke van ahhoz, hogy ne szájbarágó módon közöljön ismereteket, hanem gondolkodásra, saját állásfoglalásának kialakítására készítse az olvasót. Kiváló bizonyíték erre a mindössze tíz oldalba tömörített első fejezet, a Helyzetkép. A szerző ebben a fejezetben lényegében csak adatokat közöl, alapadatokat és összehasonlító adatokat, amelyeket érdemes nagyon figyelmesen áttanulmányozni, és nemzetiségi oktatásügyünk egészére vonatkoztatni a levonható tanulságokat. Az összefüggések megértése után döbbenünk rá arra, milyen komoly

veszély fenyegeti alapiskoláinkat, de gimnáziumainkat és szakközépiskoláinkat is, hiszen a legtöbbjük a viszonylag alacsony vagy a nagyon alacsony tanulói létszám miatt a kis iskolák – így, különírva, tehát nem a nagy iskolák kategóriájába tartozik, amelyeknek a finanszírozása, fenntartása, egyértelműen nagyon komoly gondot jelent, emellett sokkal súlyosabb probléma az, hogy az alacsony tanulói létszám miatt szinte lehetetlen igazán gazdag, színes, vonzó pedagógiai programokat bevezetni és sikeresen megvalósítani.

Érdeemes talán elgondolkoznunk azon, hogy sajátos történelmünk során milyen okok vezethettek el a mostani helyzet kialakulásához. Mindannyian tudjuk, hogy a második világháború után milyen tragikus helyzetbe került a Szlovákia területén élő magyarság. Gondoljunk arra, hogy a kollektív bűnösség vádjá miatt minden magyart megfosztottak állampolgári jogaitól, könyörtelenül megszüntették az állami és közalkalmazotti státuszban dolgozó magyarok munkaviszonyát, megszüntették a magyar anyanyelvű oktatást a képzés minden szintjén, tízezreket hurcoltak el szinte rabszolgamunkára a cseh országrészekbe, és több mint százezer magyart telepítettek át a Duna túlsó oldalára. A nemzetállam kiépítésének álságos ideológiája százazrek életét tette siralmasá. A politikai hatalom számára természetes volt a történelemhamisítás, vagyis annak az eszement gondolatnak az államszintre emelése, hogy az ország területén maradt magyarok lényegében elmagyarosított szlovákok, akiknek az állam lehetőséget ad eredeti, tehát az anyanemzet ölelő karjai közé való visszatérésre. Igen, a reszlovakizációra... Csodálkozhatunk-e azon, hogy abban a politikai légkörben közel négy százezer megfélemlített magyar reszlovakizált? Aligha, hiszen életüket, pusztá létüket, gyermekeik szülőföldön maradásának a lehetőségét próbálták menteni. Élni akartak, és nem földönfutókká válni... Ám mekkora lehetett a politikai hatalom meglepetése és csalódása, amikor a külföld, a nagyhatalmak nyomásának kényszere alatt, újra lehetővé tette a megfélemlített magyarok számára az anyanyelvi oktatást, amely iránt robbanásszerűen hatalmas volt az érdeklődés. A hatvanas évek végén, a hetvenes évek elején a magyar alapiskolákban tanuló diá-

kok száma a mostani évek átlagához képest csillagászati magasságokba emelkedett, hiszen meghaladta a hatvanezretet... Összehasonlításként itt jegyzem meg, hogy a 2012-2013-as tanévben a szlovákiai magyar alapiskolák tanulóinak összlétszáma alig haladja meg a harmincezret, és ebben benne foglaltatnak a nulladik évfolyam tanulói is....

A virágzás időszakában rendkívül alattomosan lépett a nemzetállam ideálját hajszoló politika. Olyan szlogen tett követendő példává, amely a szülőket célozta meg, akik gyermekeik sikeres jövőjét a legfontosabbnak tartják. A szlogen minden realitást nélkülöző, hazug volt, de mégis eléggé hatásos, hiszen sikerre vitelét a helyi, a regionális politikai csinovnyikok és a munkahelyi piti vezetők hada szinte mindent túllihegve segítette. Ugye ismerős a máig ható szöveg: Ha azt akarod, hogy gyermeked sikeres legyen az életben, járasd szlovák iskolába... Sajnos, nagyon sok magyar szülő tudatában mindmáig él, és a fiatalabbakéban újra ott motoszkál ez a hamis állítás, melynek hatását csak erősíti a nyelvhasználatot szabályozó jogi norma hiányossága és a többségi nemzet sok tagja részéről éreztetett intolerancia.

Ezzel azonban távolról sem ért véget a magyar iskolák elleni körmönfont, látszatra a mi érdekeinket védő, de valójában hazugság leplebe burkolt támadások sora. Forgassuk csak vissza az idő kerekét... A hetvenes évek közepétől úgymond racionalizálási szándékkal megvalósul az adott településen lévő magyar és szlovák óvodák, alapiskolák, gimnáziumok némelyikének közös igazgatás alá vonása, amelyekben általában nem magyar nemzetiségű a döntési jogkörrel felruházott igazgató. Szinte ugyanekkor az oktatás színvonalának az emelése a kimondott célja a kisiskolák körzetesítésének, a hírhedt integrációnak, amely megközelítőleg 150 magyar kisiskolát temetett el... Nagyon előre tervezett módon már ettől az időtől fokozatosan redukálják a magyar pedagógusképzés irányszámait, aminek a következtében a hetvenes évek végére Nyitrán szinte csak 1-4-es pedagógusokat képeznek magyar nyelven. Ilyen előkészítés után a hetedik évtized végén miniszteriumi javaslattá érik a régóta dédelgetett álom a kétnyelvű oktatás bevezetéséről, majd 1983-ban, sőt még a rend-

szerváltást követő években is törvénymódosítással akarják elérni az akkor már alternatív oktatásnak becézett kétnyelvű oktatást. Fontosnak tartom kiemelni, hogy ezek a kísérletek a felvidéki magyarság kemény ellenállásába ütköztek. A kompromisszumok nélküli összefogás és a bátor, határozott kiállás mindhárom alkalommal meghátrálásra kényszerítette a politikai hatalmat. Sajnos azonban azt mégis sikerült elérnie, hogy a szakközépiskolák és a szakmunkásképzők némelyikében a helyi perszonális lehetőségek alapján az iskola igazgatója dönthette el, hogy bizonyos szaktantárgyakat, esetleg egyéb tantárgyakat is milyen nyelven tanítsanak az adott iskolában. Ez a benevolencia lényegében az érvényes törvények ravasz megkerülése volt, ám az érintett szülők szinte sehol sem emelték fel a hangjukat az ilyen jellegű döntések ellen... Így fordulhatott elő, hogy egy-egy iskolában az eredetileg magyar tanítási nyelvű osztály szép csendesen átalakult magyar nyelvet is oktató, de lényegében szlovák tanítási nyelvű osztállyá. Az érintett szülőkkel mintha sikerült volna elhitetni, hogy mindez a diákok érdekében történik, akik ezen koncepció alapján az egész ország területén hasznosítható tudásra tesznek szert, tehát már a szándék is példaértékű. Azonban arról, hogy az ilyen változások mennyire gyorsítják az egyébként is meglévő asszimilációt, senki sem akart még hallani sem...

Közben teltek az évtizedek, és a társadalmi változásokat csak felületesen figyelők 2011-ben a szlovákiai népszámlálás eredményeinek összeállításakor kétségbeesetten konstatálták, hogy az utóbbi húsz évben szórén-szálan eltűnt 120 ezer magyar, és nemzetiségünk, a magyarok aránya az ország összlakosságának hajdani közel 18%-áról 10% alá csökkent. Mintha senkit sem érdekelt volna, hogy ebben a csökkenési folyamatban esetleg csak a sajtó tudósított arról, hogy évente 5-6 magyar kisiskola zárta be a kapuját, és folyamatosan gyarapodott az üres osztályteremek száma a hatvanas, hetvenes években épült, akkor fényűző, hatalmas iskolaépületekben, amelyek az átadás időszakában szinte szűknek bizonyultak. Hihetetlen, ám mégis valóság, hogy a 30-40 évvel ezelőtt 450-500 tanulóra tervezett iskolák némelyikében ma már kevesebb mint 100 diák tanul...

Mára az országban 263 magyar tanítási nyelvű alapiskolánk maradt, ami közel 40%-kal kevesebb a 40 évvel ezelőtti állapotnál. A 263 iskolából már csak 123 a csak alsó tagozatos – többségükben részben osztott kisiskola, és 140 a teljes szervezetségű, vagyis 1-9. évfolyamos alapiskola. Ami viszont valóban ijesztő, hogy mindössze 33 iskolánknak van 200 főt meghaladó tanulói létszáma, tehát ha a csökkenés tendenciája folytatódik, 233 iskolánkat szinte már a közeljövőben a megszűnés veszélye fenyegetheti, ugyanis a politikai hatalom az ország szűkös anyagi helyzetére hivatkozva a következő években aligha emeli a szükséges szintre az oktatásügy állami finanszírozását...

Az iskolák számát tekintve viszont teljesen sajtós, szinte csak nálunk tapasztalható tendencia érvényesült a középiskolák kategóriájában. A rendszerváltás óta ugyanis szinte osztódással szaporodott gimnáziumaink és szakközépiskoláink száma. Amíg a '80-as években 11 önálló magyar gimnáziumban folytathatták tanulmányukat az alapiskolák valóban tehetséges tanulói, ma már 19 önálló és 7 közös igazgatóságúban teheti ezt – szinte bármilyen képességű diák... Bizonyára sokak számára nem lesz szimpatikus az a véleményem, hogy a rendszerváltás után szembemertünk a fejlett országokban egyre intenzívebbé váló gyakorlattal, és a folyamatosan csökkenő diáklétszám ellenére oktatási központok kialakítása helyett új intézmények létrehozásával gyarapítottuk gondjainkat. Sikertült ugyanis elérnünk, hogy gimnáziumaink többsége napjainkban a kis iskolák közé tartozik, hiszen évfolyamonként csak egy-egy osztályt képes nyitni, és vajmi kevés esélye van arra, hogy gazdag, színes oktatási programok skálájával tegye vonzóvá intézményét. Tudatosítanunk kellene végre, hogy ezekre az iskolákra sem lehet lelkiismeret-furdalás nélkül alkalmazni a köreinkben olyan előszeretettel emlegetett szlogent, mely szerint kicsi, de a miénk... Ha ugyanis figyelembe vesszük azt a tényt is, hogy a 26 magyar osztályokat nyitó gimnáziumban összesen 5765 diák tanul, ám ebből 3700 abban a kilencben, amelyekben a tanulók létszáma meghaladja a kétszázat – és közülük is közel 900 a komáromi Selye János Gimnáziumban – akkor valóban el kell gondolkoznunk azon, hogy

hogyan tovább, hiszen 17 gimnáziumunk távlati jövője eléggé bizonytalan. A gondok megalapozottságát jelzi az a tény is, hogy már most, 2013-ban egy-két gimnáziumunk fölött megkongatták a vészharangot. Talán nem is kellene külön kitérnem arra a tényre, hogy a szakiskolák háza táján is hasonló problémák súlyosbítják a magyar nyelvű oktatás jövőjét féltő szakemberek gondjait, hiszen 23 olyan szakiskolánk van, amelyekben a magyar nyelven tanuló diákok száma kevesebb mint 200 fő.

Az iskolahálózatunk struktúrájában meglévő súlyos gondok tényszerű felsorolása mellett a szerző valóban csak utal azokra a kihívásokra, problémákra, amelyeket iskoláinknak meg kell oldaniuk ahhoz, hogy lehetővé váljon végre a pozitív irányba való elmozdulás. A legégetőbb problémák jegyzékét a pedagógusokkal való szakmai beszélgetések eredményeképpen fogalmazza meg, tehát feltételezhető, hogy pedagógusaink többsége tudatában van annak, hogy iskoláink nem problémamentesek... Nézzük talán az általam legégetőbb gondokat:

- a magyar gyerekek kb. 25%-a nem magyar iskolába jár,
- a magyar iskolába járó tanulók mintegy 50%-a egyszerűen nem szeret iskolába járni, hiszen nem részesül sikerélményben,
- a gyerekek aránylag nagy száma kommunikációs problémával küzd, anyanyelvén sem tudja szabatosan, magyarosan kifejezni magát, emellett súlyos gondot okoz a szövegértés is,

- gondot okoz tanulóink számára a szlovák nyelv felhasználói szinten való elsajátítása,
- egyre gyakoribb a tanulók kimondottan szubjektív értékeléséből fakadó konfliktus a tanuló-pedagógus és a szülő-pedagógus viszonylatában,
- aránylag sok iskola gyengeségként tünteti fel viszonylag sok pedagógus iskolai és társadalmi passzivitását,
- az iskolák egy részének nincs saját arculata,
- és talán az egyik legsúlyosabb probléma, amely szinte elriasztja a szülőket: több iskolában nagyon rossz az iskolavezetés és a pedagógusok, a pedagógusok és a szülők, sőt a pedagógusok és a diákok közti kapcsolat is.

Meggyőződésem, hogy ezeknek a kihívásoknak a nagyon átgondolt megoldása révén érhető el, hogy alapiskoláink a szülő és a gyermek számára egyre vonzóbbá váljanak, egyre őszintébb és bizalmasabb legyen a szülő és az iskola kapcsolata, egyre jobban érezzék magukat a diákok iskoláinkban. Tény azonban, hogy ehhez teljes szemléletváltásra van szükség, elsősorban a pedagógusok részéről. Tudatosítani kell végre, hogy az iskola olyan intézmény, amely szolgáltatást biztosít a felhasználók, vagyis a tanulók és a szülők számára, tehát az iskola nem a pedagógusok privilégiuma. Ez nem megvalósíthatatlan álm, és nem frázis, hiszen azokban az iskolákban, ahol ezt a szemléletváltást már sikerült elérni, fokozatosan emelkedik a ta-

nulók száma, egyre nagyobb az iskola ismertsége és elismertsége. Gondoljunk csak a komáromi Selye János Gimnáziumra, a Hidaskúrti Magán-szakközépiskolára, a Dunaszerdahelyi Magángimnáziumra vagy éppen a dunaszerdahelyi Vámbéry Ármin Alapiskolára, ahol nem egészen tíz év alatt szinte megkétszereződött az iskolát látogató tanulók száma – de több pozitív példát is említhetnénk... Nem frázis az sem, hogy ezek az iskolák a szemléletváltás következtében gyermekközpontú, humánus intézményekké váltak, amelyekben már érvényesül az a követelmény, hogy lehetőleg ne legyen egyetlen olyan tanuló sem, aki sikerélmény nélkül megy haza az iskolából.

Az iskola színvonalának emelése, eredményességének javítása nagymértékben függ attól, hogy milyen az ott tanító pedagógusok szakmai felkészültségének, elhivatottságának a szintje. Az iskola ugyanis egyszerűen nem lehet vonzó kiváló pedagógusok nélkül. A következetes szemléletváltás általánossá válása révén jogosan remélhetjük, hogy változás áll be a szülők gondolkodásában, hiszen napjainkban – finoman fogalmazva is – nagyon elgondolkodtató Lampl Zsuzsa 2011-ben végzett kutatásának az a konklúziója, mely szerint a nemzetiségileg vegyes területeken a szlovák alapiskolát végzett gyerekek szüleinek 77%-a magyar nemzetiségűnek vallja magát...

Többször is kiemelttem, hogy jó iskola nem létezik jó pedagógusközösség nélkül. De a szakemberek szerint ki a jó pedagógus, milyen a jó igazgató, milyen a jó tantestület? A jó pedagógus tudja azt, hogy tudás nélkül nem lehet, szív nélkül nem szabad tanítani. Nem lehet hangulatember; hanem szakmailag, módszertanilag kiválóan felkészült, kreatív tanító,

aki pozitívan viszonyul a tanulókhöz, szereti, megérti őket; van humorérzéke, következetes, igazságos és igényes, képes minden helyzetben pozitívan motiválni a diákjait; saját személye megszerettetése révén az általa tanított tantárgyakat is megszeretteti diákjaival. És ami a legfontosabb: par excellence pedagógus, mindig az, az osztályban, az iskola folyosóján, az iskolán kívül, a közösség mindennapjaiban, a társadalmi életben... Ő az, aki tiszteli a szülőket, és aki személyiségével, elismert munkájával kivívja a szülők tiszteletét. A jó igazgató maga is nagyon jó pedagógus, aki képes a tantestülettel, a szülőkkel és az iskolatanáccsal szorosan együttműködve kialakítani az iskola saját arculatát, és ezáltal egyre vonzóbbá tenni az iskolát; aki meggyőz, motivál, de nem kényszerít, engedi szabadon dolgozni a pedagógusait, de tudja, kit, mikor és hogyan kell ellenőriznie, hogyan kell irányítani a kollégákat; aki nagyon átgondolt módon menedzseli az általa vezetett intézményt, és e cél érdekében hatékonyan együttműködik a médiákkal, az egyre jobb munkafeltételek biztosítása érdekében pedig az iskola szülői szövetségével és az iskolatanáccsal. Meghatározó személyiség, megfelelő vezetői adottságokkal rendelkezik ahhoz, hogy optimális munkakörülményeket teremtsen, olyan iskolát, amelynek egyedi, különlegesen vonzó a szellemisége, amely bizalmat sugároz, ahol nem idegen a következetes együttműködés, a megfelelő szintű tolerancia, a tudatos rend és a maximális igyekezet a színvonal folyamatos emelésére.

Amennyiben ezek a szempontok már érvényesülnek egy intézményben, akkor már csak az a kérdés, milyen tehát a jó iskola... A szerző által felsorolt kritériumok közül az én ér-

tékrendem szerint talán a következők a legfontosabbak:

- függetlenül mindenféle esetleges korlátozásoktól működjön autonóm intézményként
- legyen stratégiai terve, átgondolt, reális jövőképe
- rendelkezzen saját szellemiséggel
- legyen saját arculata és lehetőleg gazdag, színvonalas, vonzó egyedi oktatási programja
- jól felkészült igazgató álljon az intézmény élén
- kiváló pedagógusok alkossák a tantestületet
- lehetőleg hibamentesen működjön a belső kommunikáció a vezető-pedagógus, pedagógus-pedagógus és pedagógus-diák viszonylatokban
- tanítsa meg a diákot tanulni
- ismételtén kiemelve: legyen kiváló az együttműködés a szülői szövetséggel és az iskolatanáccsal.

Ez az együttműködés akkor tekinthető sikeresnek, ha az iskola ismeri a szülők elvárásait, és közösen alakítják az iskola arculatát. Ebben a helyzetben nem lehet probléma megnyerni a szülőket arra, hogy aktívan segítsék az iskola különféle rendezvényeit, az iskola felszereltségének a javítását, hiszen magukénak érzik az iskolát.

Véleményem szerint az iskolatanács mindig külön figyelmet igényel, annak ellenére is, hogy napjainkban nagyon sok iskolában nem egyéb, mint gittegylet, amely csak az igazgatóválasztáskor találkozik, mert akkor találkozni kell. A jó iskolában elképzelhetetlen ilyen helyzet, hiszen az okos iskolavezetés – ha kell, taktikusan – szinte központi szerepet biztosít számára, mégpedig azt a jogot és lehetőséget, hogy betöltse eredeti funkcióját, vagyis folyamatosan gyakorolja a nyilvánosság ellenőrző szerepét az iskola működése felett. Elképzelhetetlen, hogy az iskolatanács külön ülésen ne tárgyalja meg és hagyja jóvá az iskola oktatási programját, stratégiai tervét és az adott iskolai évre összeállított munkatervét. Sajnos nagyon sok iskolában – vulgárisan szólva – az iskolatanács csak púp az igazgató hátán. Így fordulhat elő olyan eset, hogy az iskolatanácsnak fogalma sincs arról, hogy a vezetés a következő tanévben nem tervez magyar tanítási nyelvű osztályt nyitni az első évfolyamban az egyik közös igazgatású gimnáziumban.

Kedves Barátaim!

Albert Sándor tanulmányához igyekeztem hozzáfűzni saját megállásaimat, az általam fontosnak tartott gondolatokat. Korreferátumom egyik gondolata szerint baracküz és gyöngyvirágillat fúziójához hasonlítottam ezt a munkát. Természetesen lehetetlen volt minden tavaszt hirdető gyöngyvirágillatú gondolatot idézni, de ez nem is lehetett a céloom. Viszont valóban arra kérek minden kollégát, tanulmányozza át ezt az értékes publikációt. Legyenek az elmozdulással, a továbblépéssel kapcsolatos javaslatok esetleg egy külön módszertani tanácskozás témapontjai, mert valóban nagy szükségünk volna rá. A szerző saját maga is utal arra, hogy vitaanyagának szánta, és nemcsak neki, hanem minden elkötelezett magyar pedagógusnak öröme válna, ha a mi magyar pedagógusközösségünkben elindítana egyfajta együttgondolkodást iskoláink sikeres jövője érdekében. Mert ebben az országban sokkal, de sokkal nehezebb a magyar pedagógusok munkája, mint szlovák kollégáiké. Ők ugyanis arra hivatottak, hogy diákjaikat ne csak szárnyalni tanítsák meg, hanem nagyon erős gyökereket is fejlesszenek diákjaink tudatában. Hiszem és vallom, hogy ez a cél csak akkor érhető el, ha a pedagógusok meggyőződésből igyekeznek kiváló munkát végezni, ha nem fogja senki az iskolát pusztán munkahelynek tekinteni, ahol elég csak valahogy letanítani naponta 5-6 órát. Mert kimondottan ijesztő, hogy diákjaink 50%-a nem szeret iskolába járni, hiszen nem érzi pedagógusai szeretetét. Úgy hiszem, egyetlen hivatását szerető magyar pedagógus sem fogadhatja el azt, hogy akár egyetlen magyar család is úgy döntsön, gyermekét azért adja szlovák iskolába, mert az jobb, mert ott folyamatosan magasabb a színvonal, mint a magyar iskolában. Talán nem vagyok minősíthetetlenül idealista, ha hiszek abban, hogy sajátosan igényes feladatukat tudatosítva rohamosan növekszik azoknak a pedagógusoknak a száma, akik nyíltan, tiszta lelkiismerettel nézhetnek az igazság tükrébe, vagyis kollégáik, diákjaik és a szülők szemébe. Ha abból a tükörből a szeretet és a tisztelet sugárzik felénk, akkor az ő mosolyuk is egyre őszintébb és gondtalanabb lehet, hiszen a tisztelet mosolya már azt igazolja, hogy iskolánk legtöbbjének a hatékonysága növekedett. Legyen ez a mi jövőképünk.

Pintes Gábor – Fenyvesi Livia

A pedagógia mint az edukáció elméletének és gyakorlatának forrása - avagy „Merre tart a neveléstudomány a 21. század elején?” – 1. rész

A Katedra folyóirat 2013. novemberi számában a neveléstudomány és mindennapi nevelés gyakorlata között meglévő szakadékról és elmentétekről írtunk. Semmiképpen sem titkolt, esetleg burkolt szándékunk volt az, hogy rávilágítsuk a figyelmet a neveléstudomány és az edukációs gyakorlat nélkülözhetetlen összekapcsolódására, egymásra utaltságára. Ahhoz viszont, hogy a mindennapi edukációs gyakorlatban dolgozó pedagógus számára használható és alkalmazható ismeretek forrása legyen a neveléstudomány, úm. képbe kell kerülnie az embernek, tudnia kell, melyek azok a főbb „csapásirányok”, melyek a neveléstudományt jellemzik és foglalkoztatják a 21. század első évtizedeiben. A tisztelt olvasó – pedagógus számára ezért betekintést szeretnénk nyújtani azokba a főbb kutatási és elemzési problémakörökbe, melyek nagy valószínűséggel megjelennek a gyakorló pedagógus – nevelő gyakorlati munkájában is. Amennyiben ez tényleg így van (lesz), akkor ez mintegy legitimizálja is a kutatott és kutatni szándékozott tárgyköröket.

Trendek és modellek, ill. a külföld és belföld összehasonlításának dilemmája

Minden bizonnyal megfordul több olvasóban is az a gondolat, hogy nem is olyan lényeges tanulmányt (esetleg többet is) írni arról, merre tart egy bizonyos tudomány – a mi esetünkben a neveléstudomány. Elég lenne ehhez fellapozni (elektronikus formában „legörgetni”) néhány neves és hiteles szakfolyóiratot, melyekből az olvasó meglehetősen rövid idő és energiaráfordítás által pontos és aktuális betekintést nyerhet a tudomány helyzetéről és azokról a tárgykörökről, melyekkel éppen foglalkozik. Ezzel a hozzáállással képtelenség vitába szállni, és mi is nagyon hasznosnak és ajánlatosnak tartjuk az ilyen és ehhez hasonló eljárásokat. Ahhoz viszont, hogy teljesebb képet kaphassunk a vizsgált tárgykörben, mindenképpen jó néhány forrásból kell, hogy merítsünk, mert a várt és kapott kép soha sem „fehér vagy fekete”. Ezenkívül vizsgálódásunkat az is tovább bonyolíthatja, hogy minden szakember, ill. szakembergárda sajátossága az elkötelezettség bizonyos nézetek, vélemények mellett, amiben semmi kivetnivalót nem lehet találni. Ezért persze mi sem ígérünk teljes objektivitást és pártatlanságot, mert olyan szubjektív tudományban, mint a neveléstudomány (ahol is a szubjektivitás magából a vizsgálat tárgyából, tehát az emberből és annak tevékenységéből fakad) az erőltetett objektivitás

